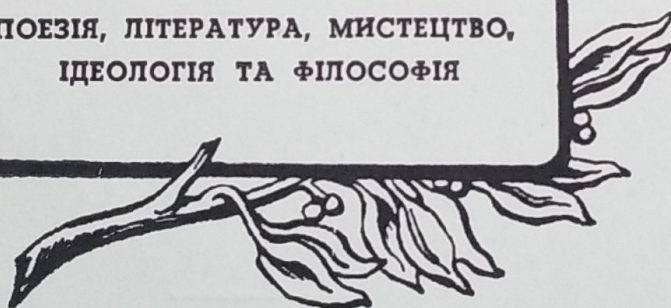

СВІТАННЯ

ПОЕЗІЯ, ЛІТЕРАТУРА, МИСТЕЦТВО,
ІДЕОЛОГІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ

СВІТАННЯ

КВАРТАЛЬНИК

ПОЕЗІЇ, ЛІТЕРАТУРИ, МИСТЕЦТВА, ІДЕОЛОГІЇ ТА ФІЛОСОФІЇ

Видає Редакційна Колегія.

Головний редактор: Володимир Шаян.

Секретар редакції: Лариса Мурович.

Члени Редакційної Колегії:

Р. Володимир, Ігор Качуровський, Галя Мазуренко, Левко Ромен

Редакція застерігає собі право скорочувати і
виправляти надіслані матеріяли.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

1950 Glenview Rd., Pickering, Ont., Canada

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

Nestor Rohowskyj, 4834 St. Lawrence Blvd.,
Montreal 151., Quebec, Canada

Рокова передплата 2.50 дол. Ціна окремого числа 75 центів.

SVITANNIA

a Ukrainian Magazine of

POETRY, LITERATURE, ARTS, IDEOLOGY AND PHILOSOPHY

Editorial Address:

1950 Glenview Rd., Pickering, Ont., Canada

Business Address: Nestor Rohowskyj

4834 St. Lawrence Blvd., Montreal 151., Quebec, Canada

SVITANNIA is published quarterly.

Single copies 75¢. Subscription price \$2.50.

ВОЛОДИМИР

РІЗДВО СВІТУ

Лист до Лицаря

Достойний Лицарю! Дорогий Друже!..

Сьогодні Різдво. Яке прадавнє свято! Історія довгих тисячеліть у ньому замкнена. Не маю навіть права назвати його староукраїнським. Воно сягає своїми коріннями аж до праджерел арійської віри.

Свято смерти і свято народження. Свято предків і духів. Свято народження непереможного Сонця.

Дієс Наталіс Соліс Інвікті.

Різдво світу.

Свято Бога Вогню, який, вічно спалюючись, дає світові вічно нове життя.

Різдво. Це для наших предків Сила і Істота сама у собі. Зав'язок світу. Космічний ембріон.

Наші предки уявляли собі Різдво у вигляді вогненної золотої птахи.

Справді світ родиться із чудесної Жар-Птиці.

Доконується найвища містерія містерій. Родиться місяць, зорі і сонце. Воно приходить у цю ніч у нашу хату. Родиться новий світ із Жар-Птиці.

Вона пролітає в цей вечір над світом. А чию душу, заторкне вона своїм крилом...

Всі світи, всі Богове, всі духи предків беруть участь у містерійній вечері.

Торжественно виходить господар під ясні зорі і скликає духів і предків із усіх світів і просторів на святу вечерю.

Довго підготовляли це свято постами, обрядами, чаруваннями. Вкінці...

Приносять першу жертву в році. Жертву Богам і Духам Предків. Найстарші страви, найстарші плоди землі, горіхи, мед, часник, овочі, біб, пшениця. Страви жертовні і магичні. Для духів горить теж жертовне світло воскових свіч. У хорватів ці свічі встромлені у пшеницю. Сидиться при них на землі, мов над могилою.

Першу ложку кожної страви складається в жертві. У жертві приноситься перший напитек. У хорватів стоїть для предків чаша з вином.

Свято всього життя. Худоби і рістні.

Свято плідности. Усе, що живе, є продоховлене. Культ худоби і рістні в цьому святі наявний.

Свято Прапредка. Сонячного Духа зачарованого в снопі золотої пшениці.

Свято Бога Вогню і Сонця.

Символ Бога спалюється у жертві. З цього повстане усе наново.

Різдво. Чатака.

Цей попіл засіяний запліднює городи, поля, худобу.

Ми додаємо: цей попіл розсіяний у всесвіті, запліднює простори і часи, родить сонця і зорі.

В цю ніч родиться Айон, незбагненна міць еонів, Бог втілений у людському тілі, Спаситель, Бог і Чоловік, — Правдивий Чоловік у філософії Сковороди.

Старовинна арійська ідея втілення Бога в Чоловіці (Індра, Вішну, Кришна, Рама і т. д.) знайшла свій спрощений відгомін між іншими вірами також у християнізмі. Вплив християнізму на традицію Різдва, — як бачимо, — зводиться до наймолодшої і найтоншої верстви.

Учені дослідники вже знають, що не мають навіть права назвати це свято християнським.

З колядою боролася довгий час церква в Україні. Боролася з малим успіхом. У цих колядках збереглися останки теологічної і космогонічної мудрости народу.

Щоб вичерпати весь зміст Різдва, треба би писати довгі студії. Багато дечого ще учені не розуміють («Береза» в колядках — символ і чоловік).

Щоб пережити весь зміст Різдва, треба мати душу живу, багату і глибоку.

**
*

Справді Різдво — це наше свято. Свято народження, бо ми — це народження нового світу.

Бог — це Народження. Народження — це ми!

Всі духи світу і всі Богове присутні на цьому святі. Кличемо на нього всіх наших предків, всіх великих духів України. Кличемо на нього всіх героїв і творців історії.

Ці всі духи присутні на нашому святі, вони живуть в нашому серці, вони втілюються у нас.

Кличемо їх на велике свято Народження Нового Світу. Кличемо мільйони лицарів і героїв, які живуть у довгій черзі своїх втілень, які сплять приспані в холодних скелях безчуття приспаного і темного народу.

Пробуджуємо в серцях народу приспаних духів борців за волю і правду.

Це вони творять світ, це вони виборюють йому існування. Без них світ провалився б у темну безодню безсвідомости і безіснування.

**
*

Вижидаємо Золотої Птиці, щоб перелетіла над нами і своїм крилом заторкнула нашу душу.

Справді світ родиться із чудесної Жар-Птиці, із вогненного бажання, з розпаленої волі, з крилатої ідеї, із громової думки і надхненного Духа.

Вижидаємо, щоб Золота Птиця заторкнула крилом Перунового Надхнення нашу душу і тоді...

І тоді dokonується найбільша містерія.

Родиться Бог у людським серці.

Людина стає Богом.

**
*

Із попелу всіх спалених на жертві світів родиться Золота Птиця. А з неї родяться нові світи, ще кращі.

Різдво — це ми. Ми — це народження нового світу з великої, всеобіймаючої і всесвітньої ідеї.

Із вогню жертви, на якому горить наше життя. Із розпаленої волі героїчного чину. Із надхненної святости нашого духа.

Із громовинної сили Бога, утаєного в нашій душі.

Із Перуна.

А чию душу заторкне своїм крилом Золота Птиця, той зрозуміє ці слова.

Бо що це є світ?

Бо що це є людина?

**
*

Що це є людина? — питаєш мене, Друже. Сковорода сказав би, щоб пошукав Ти відповіді у Твоєму серці. Кого там знайдеш, тим є людина.

Чи це мала дитина, що будиться і плаче тоді, коли хоче їсти?

Чи хижак, що непритомними очима ненасиченого голоду хоче з'їсти все, що в оточенні, як видається йому, ще можна з'їсти, а рівночасно, — читаємо в неспокійних і рухливих його очах, — жене його загроза і страх, щоб не з'їв його інший хижак, такий самий, як він?

Чи може свиня вдоволенна з того, що сидить у болоті і має досить смердячої юшки?

Чи може орел, який, не спробувавши ще повної сили молодечих крил, зірвався до високого загірного лету, щоб побачити завтрішнє сонце?

Чи може лицар, що довго спав у могилі, а тепер до бою святого пробудився?

Чи може замало Тобі людяности!

Чи може занадто гидке для Тебе навіть саме імення цієї темної і ганебної породи?

Чи можеш запрагнути розбудити Бога в собі?

Чи може це надто сміливе прагнення для Тебе?

Я Тебе остерігаю перед тим прагненням і тим божевіллям. Завернися з дороги, якщо Ти недоста сильний. Бо почувеш, що світ розпадеться під Тобою і отвори незнані і грізні пропасті і тисячні нові питання постануть у нових якихось прірвах і безоднях.

Чи не хочеш, щоб доконалася містерія Різдва?

Щоб народився Правдивий Бог у правдивому нашому тілі, серед туч, блискавиць метеорів і громів, які знищать усі злі сили світу.

Чи хочеш стати як Бог, свідомий добра і зла, правди і неправди, заблуду і святости, безвладу і духа?

Чи може Ти надто слабкий для цього найбільшого прагнення?

Ні, я знаю Твою відповідь: Ти хочеш! Бо прагнеш великого і ніжного. Бо це є велич Твоїєї душі, магічний поклик Твого духа.

Чи є щось більше, як Бог Перун?!

Чи є щось краще, ласкавше, як його громовинне надхнення?

Ти питаєш мене, що це таке людина. Спитай свого серця, а воно дасть Тобі відповідь.

Ми є дорога Правди.

Коли скажеш, що людина — це машина м'яса і нервів, то це теж буде правда, але правда найменших і найнижчих.

Відповісти на це питання — це значить вирішити свою долю. Кожна людина відповідає на це питання щодня і щогодини у своїх учинках.

Ми є здійсненням Правди. Ми є пробудження сплячого Бога. Народження Бога в людині.

Ми є Різдво. І тому Різдво — це наше свято.

**

Кличемо на свято всіх духів України. Кличемо всіх віщунів Перунових, які створили його культ, його ідеал у душі людини.

Кличемо Святослава, Князя Всенародного Ордену, — Лицаря Святої Слави.

Кличемо Володимира, який шукав Правди і Віри на цілому світі.

Кличемо Бояна, співця наших героїв, мудреця і мислителя.

Кличемо Богдана, щоб сурмою своєю підняв нарід до святої борні за Правду.

Кличемо Великого Григорія, Переможця Дракона, Об'явителя Божественности Людини.

Кличемо Тараса, щоб ножем надхненного слова розрізав наше серце, вицідив сукровату кров і налив чистої, святої, лицарської.

Ці всі душі присутні на нашому святі, вони живуть...
Вони вже вічно будуть жити в свідомості Ордену.
Кличемо їх на велике свято Народження Нового Світу.
Кличемо всі хори українських духів, всі круги народу.
Кличемо, пробуджуємо зо сну мільйони сплячих лицарів.

**

В цей великий День я бажаю Тобі величі і ніжності. В цей великий День я бажаю Тобі перш за все великої Віри.

Це Тобі найпотрібніше!

Все інше прийде разом із нею.

Лицарський привіт, повний дружньої любови

Володимир.

Бібліографічна довідка:

Друковано вперше в журналі «Орден» ч. 3. Грудень 1945.

Зореслав ЗОРЯН

ДА Ж Б О Ж И Ч

З арсеналів Перуна одержавши зброю,
У вогнях метеорів насталивши меч,
Внук Дажбога ступає до бою,
Внук Дажбога виходить на герць!

Не сховаєшся чорна потворо,
Чи рачкуй, чи ходи шкереберть,
Розпізнаю і в масці червоній,
І в синцях полосатих... Ти — смерть.

Ти погуба плянети і світу,
Ти отрута сердець і умів,
Лютий ворог дітей зорецвіту,
Лютий кат поколінь всіх родів.

Ось мій меч — з понадзорних просторів,
Ось і світло від Світла — мій щит,
Моє слово — вогонь метеорів,
А мій змаг — це Творця заповіт.

Лиш Тобі моя вірність, Єдина,
Я на меч зоредайний клянусь,
Україно, моя Україно,
Лиш до Тебе, святая, молюсь.

Потрясе Україну луною
Грім Перуна вогненно-палкий,
Бо зчепилися в шалі двобою
Внук Сварожича й темряви Змій!

Лариса МУРОВИЧ   К О Л Я Д А

Гей, у вечір різдвяний примчалась до хати
Коляда із бесагою, де вічний рух.
Висипає дарунки... Ось перший — крилатий.
Наш прадавній на покуть сідає Дідух.

Коляда, хоч співає, та не доспіває
Жодну думку, неначе велить: — Угадай!
(Чи Жар-Птаху, що кличе обранця в безкрає,
Затаїла в бесазі, й незвіданий Рай?).

У вікно веселкові застукали зорі
І прилипли до шиби, малюють вітраж, —
Гей, чи ж то у різдвянім, блакитнім просторі,
Чи в світлиці мигоче й не гасне міраж?

Чом враз коні заржали й спинились колеса?
Коляда невгомона замовкла умить.
Гей, з бесаги поклав хтось на стіл «Книгу Влеса»,
Що як пір'я Жар-Птахи вогненно блищить.

Під ялинку став Батько Орій із синами
(На їх чола — всі зорі з вітражу — гайда!),
Гей, у вечір різдвяний, вщерть повна дивами,
Задзвеніла у хаті моїй — Коляда!

Т А Т К В А М А С І

В ім'я краси і сили, і свободи,
О, рідна земле, ми трипільські глеки
З ядра твого несем поміж народи,
Щоб зблизька вгледіли своє далеке,
Бож твій народ їм вирізьбив обличчя, —
Хай знов святяться Оріїв сторіччя!
Будь воля нам твоя, землице рідна,
З чорнозему, хвилястого, як море,
Ти споконвік у власній моці плідна,
Коли ж тебе до дна хтось переоре,
Твої скарби там буде подивляти,
В пошані поклонившись: — О, Прамати!
І скажеш ти, мов Леля, хоч без трону,
Своїх хоробрих воїв голосами:
«Ніхто, ніхто мого не спинить гону
Вродить сонця любови над світами,
Щоб духа окриляли людській расі, —
Добро ж — добром вагітне». Тат Квам Асі!*)

---

*) Тат Квам Асі — священна формула із книг «Упанішад»,
що значить: Це Є Ти».

Р. ВОЛОДИМИР

С Е Б Е Ш У К А Ю Ч И

В Дунаї коливалися відблиски столичних світел. Тиснув сибірський мороз, аж диви, мутна вода в каналі хлюпоче, переливається. «Дампфи» — батько б мовив — розганяють її, застояться не дадуть. Непорушний спокій панував на цьому боці. Довгий, заметений снігами шлях, вздовж таборового бульвару. І певне б таки здобули турки оте забороло заходу, якщо б їм наші козаки чосу не дали. Та що ж, недбалим віденчукам це й у тямку не піде — Собеський, Ян Третій — усе, що відають сучасники. А то знов же попивають собі в каварнях свою чорну каву і теж ані не в гадці, що земляк же наш, Кульчицький, завів її в них. Ех, коротка у вас пам'ять! Не знаєте навіть походження своєї кави, дарма що стала тепер нерозлучним вашим напитком-трунком на тверду дійсність. Тільки ж куди вже тій гіркоті до первісного кавиноного смаку!

Повз купальню «Діяна» бредеться. Туди неділями більше людей сходиться, як по церквах. Повернути б до міста, може голодна колотнеча у шлунку заспокоїться. До дому однаково не спішно, хай і руки костеніють. Дім? Нема в нього дому. Тут, в одвертому просторі, бодай ноги нагріваються ходою, там же бо позаду, в чотирьох стінах темної, студеної комірчини залякнеш увесь, та ще й чорна безнадія підступає. Ото пристане до тебе й мучить, насміхається. Та який, до біса, з тебе співак? Ув отім витертім мундирі, будь-як з військового переробленім? У чоботях, до маршів заправлених? В одним-одній сірій сорочині, щотижня в зимній воді перепираній, з комірцем, на всякий лад обшиваним, з боку на бік перевертаним? Оце такий співак? Великосвітський улюбленець? Ба, навіть не повноцінний студент. Невже не-свідомий немилосерного обману? Що ж бо насправді з тебе залишилося? Не співець, а вихудлий півень, як дотепно один ситий знайомий обізався. Витягнений, зголоднілий фанатик з позападаними щоками і гарячковими поблисками очей у глибоких западинах, ось хто ти. Сила твоїх грудей? Де ж вона? За отою вигнутою драбиною ребер, над упалими, присохлими до спини нутрощами? А може висота, врода голосу? Ха-ха-ха... З перемерзлого, захриплого горла?

Відганяє насмішливого постійного супутника, проганяє сумніви, зневір'я.

День-у-день завзято вправляє: довженні втомливі скали, що віддих забивають, складні сольфеджі, що їх завданням музичну грамотність відсвіжити, а там ще й новий, пісенний, оперний репертуар вив-

чати ж. Не зважаючи на все, щораз то важче дістається йому співоче мистецтво. П'яністи посиленою технічною заправою міцнішають у своєму ремеслі, скрипалі наполегливою грою щокращого тону добиваються, те саме впевняють співаки, чому ж тоді один він?.. Начебто без упину вниз опускався, в розкритій безодні западався... Слабішає чомусь голос, мов цей аромат — видихається, на об'ємі, крицевому звучанні, сяянні утрачає. Замість випрацьованого, сподіваного поступу, мов би погіршення. Чому? Не судилось йому? Забракло хисту? Пропав —? Тут же вжахнувся додумати. Бож коли голос загубив, пощо вся його попередня праця, нащо здалися численні пожертви, чого було відмовлятися від усього, і що взагалі вартуватиме саме буття, збавлене окрилення чарівливим співом? Давніш, бувало, приваблювала вона, єдина — злотопромінна слава... Іскристі, кришталеві канделябри концертних заль, таємні присмерки світових оперних сцен, геройські подвиги лицарського тенора, та кінцевий блискучий успіх, під супровід злету пурпурних куртин, серед гучного розлуння оплесків і світляної повені вщерть виповнених добірною публікою театрів. І що ж? Не зазнав уже посмаку того звабного світу. А втім — чи ущасливила ж його суетна слава? Підняла у верхів'я недосяжного? Ясно усвідомляв, що ні. Позверховний успіх, буря оплесків, зріст популярності щастям безумовно не обдарували. Переходове, воно все, дочасне, нетривке, а що більш — пусте. Підхлібним, владним приспівом, заграванням на пристрастях слухачів, таким співанням, звичайно, захоплюєш нерозбірну масу, здобуваєш день. А йому ж вічність добути захотілось, Творця задовольнити своїм вивершеним званням запраглось. Душу виспівати, безсмертні вартості творити, серця потрясати, до сліз зворушувати, так, каміння зрушити — оце священне покликання співця! І де вже не розшукував за гідними учителями, які навчили б його такого величного мистецтва! Що вже не платив за науку! Залишками свого скромного майна, останньою заробленою маркою. З одної метрополії штуки до іншої переїздив, усе надаремно. Краси, надхненної божественною іскрою, ніхто ніде не міг йому явити. Що далі ганявся за нею, то дужче знемагав, поки до краю не вибився з сил, над прірвою не опинився, звідкіля, здається вороття більш немає.

Інколи, у своїх самотніх годинах світозабуття, за співовправами, то тихою, зосередженою призадумою і черговим, на зміну, спонтанним співочим процесом, відкривав ураз оцей довго пошукуваний вишній шлях єдиноправильного, мистецького співання, що наближав його до передсінку завершення, наповнював хвилиним щастям. Безслідно пропадало кудись фізичне виснаження, щезала з голосу хрипота і втома, звук набирался власного життя, міці й повноти, народжувався, виплигав бадьорий тон, наливався соком, закрашувався веселкою, і оце вільною, могутньою течією проливався визволений спів. Не

вимушеною, витисненою силою окремих тонів, як здебільша раніш, а свобідною, самою із себе, промінною хвилею благословенного почуття. Спроквола починав розуміти велику, досі й не здогадувану, таємницю. Мистецький спів починається там, де покінчено повністю з будь-якою звуковою атлетикою. Спроба контролю, незначна думка над механікою голосового організму гальмує вільне, автоматичне його розгортання. Натомість заглиблення в мистецький твір, відтворче вникнення в його суверенну природу, зразу ламає закляття незрушного сезамового замку, звільняє духові сили й органічні знаряддя для їхнього скоординованого, творчого лету. Щоб дух ширяв, визволися з тілесного полону! Аж тоді почала роз'яснюватись загадка євангельського речення — аби відновилась у ньому життєва стихія, спершу мусять зерно померти.

З яким оживленням, запалом, отак прозрівши, поклав тепер здійснити свою болуче-виплекану місію. Та що ж? На полум'яний крик душі, як відзив, отримав чекання, здержаність, якщо не безпричасність, байдужість, а то й неохоту. Чому ж так? Він же все найкраще, що в собі мав, дарував. Чом не прийняли? Допитувався і не знаходив відповіді. Чи не тому, мабуть, що люди не схильні, або не спроможні поділяти щире захоплення, самі його в душі не витворивши? Ще не відкрили ж світла, яке проковзнетесь щодлиш на самому кінці затяжного мандрування в темряві, в кожного індивіда зокрема. Тож далі кермуються зовнішніми спонуками, змисловими поштовхами, механічними законами буття, ще не готові на поклик духа, ще чужі тоншим звукам та відтінкам мови одуховленого існування.

Тимто довгенько доведеться прокладати й мостити шлях, вирівнювати його для осяйного кінцевого, загального зрозуміння. А тимчасом сліпцем блукає людство, вистромивши рамена в розшуках різних контурів, виключно такі, наявні, вичутні, вловимі виразно сприймаючи, насправді ж облікаючись щохвилі вогнем приторку, оббиваючись об гранчасті форми, довго ще не годне сягнути до суцільного ядра, второпати глибину, хоча просту, природну всієї сутности. Трагічне отаке мандрування по сліпому завулку.

Так несподівано для себе, вже ось і Рінг проходить. Навпроти — тріумфальна площа, на вилеті ж її, розлогої, бездушної — яскраво освітлена, проте самотня ялинка. Це ж єдина душа безлюдного майдану. Кому ж до неї під наш Свят-Вечір? А обабіч, подалік, довгими вужами просуваються, гуторять, заливаються сміхом різнобарвні перехожі. З кінотеатру вихоплюється згук похідних сурем Ліштові прелюдії... На що здавалось ти, струнка третя симфонічна поемо? Гарною увертюрою до жорстокої опери? З ресторану лунають обірвані тони «Алилуя» з Генделєвого «Месії», розливаються по докільлі, шукають одної чутливої людини... Гомонять люди назверх про славу, але ж її

в душі не відчувають. Із празників (сьогодні ж чи не їхніх Трьох Святих? Від нікого підтвердження не почуєш) забирають усе зовнішнє, заллють його терпким трунком, проте глухі залишаються на су-мирний заклик суттєвого, вічного. А воно ж горить міріадами зірок на небесному фірмаменті. Якби тільки прислухались ви до голосу власного пророка Канта! Відчули б пошану супроти свічад на небі і морального закону в душі. Срібно мерехтить, моргає і йому одна з них — далека полярна зіронька. Добре промерз, дрижаки по тілі пробігли, але ж як не відозватися усмішкою на її чарівне привітання? На ратуші саме пробиває північна година. Знову здригається. Сам, як палець, глухою нічю у світовому місті. Правда, з кам'яних осель середмістя далі струмують каскади променів, але в їх жителів інші думки. Випростався. Найвищий час вертатися до своєї зледянілої домівки. Долів до Кернтнерштрассе, повертає праворуч у провулок, аби, нашвидку перетявши квартал, пройти швидше до свого похнюпленого бульвару. Враз, наче з-під ніг, виринає ліхтарня, червоно зблимуючи. З вузьких вікон масивної будівлі ліворуч протискається на вулиці розсніп'я сяйкого світла. Заяскріло в очах.

— Вам до Ельдорадо, бравий молодче? — обдає запахом парфум, шелестить шовк, віє леготом шалю, і гнучкою ходою перестриває його напомадована дама в боа, з фіяльковим котильйоном на вилозі плаща. Збентежений, позирає в її великі, синню підтінені очиці, лицем до лиця зустрічаючи спокуси цього світу. Розхилені накарміновані уста жіночі наспівують популярну мелодію, погляд з-під навислих кучерів не перестає вабити, рука у шкіряній рукавиці легко всотується під його рам'я. Вона, вічна, Єва-зводниця. — Ходи зо мною, мій любий — шепочуть, гаряче дихають її уста.

Йому не осоружно, ні. Просто жаль стає особи, що так дешево своєї гідності бажає збутись. — Пробачте, але не туди мені дорога — і мовчки, мало що не винувато відходить, залишаючи жінку на її ховзькій дорозі. Приспішує ходу, ковтає налет болю після зустрічі із утраченою людиною. Як ненадійно! Ех, ви нещасні, низькі у вас замисли і замкнутий шлях повороту. На нічого кращого вже здобутися не зможете.

Насилу отрясся від прикрого враження. Завтра вдосвіта, на своє Різдво, назад до фабричної праці. Хоч тільки б горла не застудив, а то вечором своєї партії в Моцартовому «Реквієм» якслід не проспівася.

Думки події випереджують. Як звичайно, розважуватиме всякі тиміямові, валеріянові й етеричні олійки, чи якісь там саліцилові, або сільні кислоти, проте душею не при рідних, речовинах, ні. Високо в етері, над солоними опарами океанів буятиме, над особистими й народніми шляхами розважатиме. Призабудеться дійсність, накликувані

його світи злинатимуть. Отак, по-своєму, відзначить Різдво Христове, цілющу, незчерпану криницю людського переродження. Якби лише більше людей забажало з цього оздоровного колодязя напитися! А за вбогим своїм полуденком, як увійшло в нього у звичай, перепочине в тіні кількасотлітніх лип кріслатих... Отам, приляг він від фабричного задвір'я, його улюблений ботанічний город. На саму згадку просвіжині задалегідь радіє. Знову навіватимуть на нього вікові липи у скупі хвилину, вирвану з головокружної доби нерозуму і засліплення, гідну повагу і мудрість пройдених сторіч. Різні приятелі вже сьогодні визначають реченці закінчення світової завірюхи, тричі переговорюють усячину, гарячкуються, снують мрійливі пляни свого місця під сонцем у близькому майбутньому. Найдоцільніше, мовляв, зразу ж, як усе вщухне, туди, за океан, перебиратися б. добробуту, гаразду, свого щастя добиватися. А то втече. Отам, і більш ніде, ще якісь можливості відкриті...

Йому ж нічого своєї долі по той бік питати. Коли самоцвітом у душі щастя не зійде, де ж воно? Якщо переживе хуртовину (а на Батьківщину ще до свого часу пробі, неможливо буде вертатися), підсвідомо відчуває — там де застане година й доконечність, триватиме далі, вивчатиме людське буття (а тож тількищо почав), доки в науці з учня майстром не стане. Піде за Сквородою... А що, як отак, по філософському шляху і в старинний Гайдельберг попаде, у славний університет над Некаром, до Гельдерліна в гості, потрапить? Чому б не злобути й там кращі плоди знання? А тоді у рідну країну перенести. Тільки ж, чи навчить його денебудь смертна людина краси, добра, мудрости (а про інші здобутки не важно), коли деінде не зуміла досі того вчинити? Та ще й серед тієї, сливе неандертальськи-гайдельберзької культури, де все ще війну обирають знаряддям здобуття повсякчасних цілей. Проте, жадання вчитися, виростати, ширяти, краще розуміти життя і народи світу перемагало умові допити, сумніви і непевність майбуття. А тоді, здобувши все, що можна було здобути, повернеться, хай і блудним сином, у завітні батьківські пороги.

Доходив до свого часового пристановища. Ніч рідшала. Чоло його більше не хмарилося, спозняла погода духа — то щож, на те і є перешкоди заобрійного ширяння, щоб їх усувати. Далеко, в непроглядне зорив і чітко зарисовувалось перед ним велике завдання — не до співу покищо пора, а готуватись розчищувати зарослі поплутаних людських стежок.

Гейз, 30. грудня 1966 Р. Б.

Вш. Читачів прохаємо надсилати передплату за журнал на нову адресу адміністрації:

Eng. N. Rohowskyj, 4834 St. Lawrence Blvd.,
Montreal, Que., Canada.

Галя МАЗУРЕНКО

Р І З Д В О

У сутінку стрункі тополі	Верблюд із магами поплівся
Закучерявило в тумані.	І хлів знайшов він під горою.
І глід обірваний у полі	У тиші ночі тихий янгол
Тихенько в темряві розтанув.	Крильми повіяв по stodолі.
В цей вечір, кажуть, народився	Блаженні за правду гнані,
Маленький хлопчик. За звіздою	Що не зневірились ніколи.

К О Ш О В И Й С І Р К О

Шуміла плавня, як шумить і досі
В осінні дні, у вітер і негоду,
А на пісчаних і вологих косах
Прудкі татарські коні пили воду.
«Ой, батьку» — мовив стиха кошовому
Несмілий джура, — «Скільки того війська!»
— «А вже ж немало» — відповів Сірко сіромі.
— «А завтра? Завтра їх Дніпро не змістить!»
Прив'язані за шию полонені
По той бік спали першим сном вигнання.
По цей бік джура знов питав непевно:
— «Ой, батьку, чи на боротьбу нам сили стане?»
— «Ти за галушками прийшов, чи битись, сину?»
Сірко до легкодухого звернувся безжурно:
«Тобі ж і краще, коли більш наплине,
Бо більше чести!» Й не питав вже джура.

Богдан БОРА

П І С Н Я

Білим снігом над садами —	Кожний висох, мов на спеці,
Яблуневий цвіт.	Від пролитих сліз.
Наліталась я думками	Вже летять вдесьте гуси.
За тобою в світ.	Серце біль пройма.
Вже не раз летіли гуси	Побіліли коси русі,
В ірій і назад,	А тебе нема.
Тільки ти не повернувся	Повмирили чорнобривці,
В яблуневий сад.	Висохли думки,
Я садила чорнобривці,	По тобі затерли вбивці
Ні один не ріс,	Слід на Соловки.

Левко РОМЕН

ПРО РІК НОВИЙ ТА КНИГУ ВЛЕСОВУ

(З нової збірки «Дуб-нелин»)

Загнався я у роки минулі
(Про «Книгу Влесову» читав),
І в настрої вже будши чулім,
З унуком Рік Новий стрічав.

Це з часу гунів чи остготів —
Про свідка це старовини...
То й там — про заклик патріотів,
І як журилися вони...

Ще не досліджена ця книга,
Та «руське» то було письмо...
Давненько зникла та кормига,
А віз чужий — ще веземо...

Рип гарб, лунке іржання коней:
Той евразійський суходіл
В огнях, диму, у хмарах тоне,
Проміттям грає небосхил...

Тому мені так кепсько й спалось...
Мов люті оси, так думки
Шпигали розум — і ввижалось,
Як нищать край кочівники...

Та ще й про внука: в телевизор
Він очі, бідний, устромляв...
Що точить теж іржа залізо,
Батьки хоч знають — дух охляв.

Дитині ставлять апарата,
Де зміст і слово — все чуже;
Тому й своя затишна хата
Дитини їм не встерече.

Через канали слуху й зору
На внука діє той бедлам...
Ось він по сходах збіг «нагору»:
«Дідуню!»

— Пачка?

«Так... це Вам».

Гаразд — і пошта й подарунок...
Бо в нас і справді не один
Охоче друзям шле пакунок;
Це до краси, добра — в нас гін.

За Марксом: «Вартість додаткову
З робітних рук буржуї ірве,
І «щедро» дасть на «надбудову»,
І це «мистецтвом» пишно зве».

Та ти брехав чи помилявся,
Людей рівнявши до мурах, —
Щоб тим усяк задовольнявся,
Що знать-робить диктує фах?

Таж ти схудоблюєш людину!
Вона ж — господар і творець.
Наука ця — їй ніж у спину:
Комуни хлів — це для овець!

Перепроси! — вклонись Людині
За необмеженість спромог, —
Як надять крила янголині,
За ідеал всезнання — Бог!..

Ці міркування та й обмари
(Бігме, ніяка це бридня!)
Звели до справжньої покари —
Я міцно спав до опівдня!

*) Стаття д-ра С. Парамонова «Влесова Книга» у ч. 13. кварталника «Новий Літопис» (жовтень-грудень 1964).

УВАГА! У ВИДАВНИЦТВІ «СВІТАННЯ» ВЖЕ ПОЯВИЛАСЯ ДРУКОМ ЗБІРКА ПОЕЗІЙ ГАЛІ МАЗУРЕНКО «КЛЮЧІ», ІЗ ДВОМА РЕПРОДУКЦІЯМИ ЇЇ АКВАРЕЛЬ ТА ПЕРЕДМОВОЮ ПРОФ. В. ШАЯНА. ЦІНА 2 ДОЛ. ЗАМОВЛЯТИ МОЖНА НА АДРЕСУ АВТОРКИ:

11 BELSIZE SQUARE, LONDON NW 3, ENGLAND.

ГУМОР У МИКОЛИ ПОНЕДІЛКА

Гумор пов'язується так чи інакше зі сміхом. Але сміх буває різний. Говоримо про сміх веселий і життєрадісний, сміх глумливий і з'їдливий, іронічний і саркастичний. Старий Гомер залишив нам зразки т. зв. гомеричного сміху (голосний довготривалий регіт у гурті) і сардонічного сміху, тобто штучного, вимушеного сміху людей, що в грізній для них ситуації намагаються під покришкою сміху приховати свій жах (так сміються в «Одіссей» женихи, яких жде смерть з рук Одиссея). Різні почування можуть супроводити сміх: то співчуття до людини, хоч із її слабощів сміємося, то злість і злоба чи й ненависть (зловтішний, убивчий сміх). Широка скаля сміху говорить про якісну різноманітність сміху, його багатогранність і багатозначність. Це, у свою чергу, дає привід до непорозумінь між співрозмовниками, які мають на устах слово «сміх», але вкладають у нього неоднаковий зміст.

Неоднозначне й поняття «гумор». Різні люди в різні часи надавали йому відмінне значення. Під гумором розуміємо, загалом беручи, певну природжену здатність людини спостерігати комічне, реагувати на нього сміхом і викликати сміх в інших (слухачів, читачів). Кажучи про гумор тієї чи іншої людини, маємо звичайно на думці її веселу вдачу й дотепність. Під таким кутом зору дивимося на Степана Руданського, автора «Співомовок». Гумор Боккаччо в його «Декамерон» чи Шекспірового Фалстафа позначений хмільною веселістю, в якій переливається надмір буйних життєвих сил. Такий гумор, увічнений у Рєпіновій картині «Запорожці пишуть лист до султана», можна б назвати запорізьким. А втім, він міцно проявляється в українській вдачі взагалі. Людина, що відзначається таким гумором, граєть ся словом і має насолоду у самій цій грі. Її гумор шукає виразу в грі. Довгі віки таке розуміння гумору було панівне. Не диво, що Омелян Партицький, автор «Німецько-руського словаря» (Львів, 1867 р.), тлумачив слово «гумористичний» як «забавний, дотепний (цитую за Р. Смаль-Стоцьким «Українська мова в Сов. Україні», стор. 77. Вид. НТШ, 1969).

Під таким кутом зору приймають гумор Миколи Понеділка його численні читачі й слухачі.

Але є ще інший, поглиблений погляд на суть гумору. Гумор б'є по слабощах і хибам людини, але з тих хиб і слабощів можна по-різному сміятись. По-різному сміються, скажімо, гуморист і сатирик: у сміху гумориста бринять якісь тони співчуття, у сатирика вчувається скрегіт глуму. На переломі 18 і 19-го сторіч романтики, зокрема німецькі романтики, збагнули мішаний характер гумору та

утвердили в естетиці розуміння гумору як поєднання почуттів смішного й поважного, комічного й меланхолійного, а навіть трагічного. Один з німецьких теоретиків естетики, Зольгер, так висловлюється про гумор у своїх «Викладах про естетику» (Ляйпціг, 1829): «Гумор виступає разом із трагічним почуттям. Ніщо насправді гумористичне не повинно бути тільки смішним; воно повинно бути овіяне певною меланхолією». (цит. F. Baldensperger: *Études de l'Histoire Littéraire*, p. 195-196. Paris 1907, éd. Hachette). Це поглиблене розуміння гумору прищепилося і в пізніших теоретиків естетики. Розвиває ці погляди далі, напр., відомий данський філософ та історик філософії Г. Геффдінг у своїй вартісній праці «Гумор як життєве почуття».

Гумор на вищому ступені духового життя є вже не тільки певною природженою здатністю. Він поглиблюється з джерел поважного життєвого досвіду, життєвої мудрости.

Стверджуємо, що в Миколи Понеділка маємо справу з поглибленою тямкою гумору. Письменник попав у саму суть гумору, коли одну із своїх збірок творів назвав «Смішні сльозини», поєднавши в ній сміх із сльозами. Щоправда, в підзаголовку автор визначив свої образки як «напівгумористичні», немов би хотів сказати, що все те, що в тих творах є поважне, болюче, а навіть трагічне, не входить в обсяг гумору. Якщо автор так думав, то він тільки скорився звичайним уявленням про гумор, і це треба вважати за непорозуміння. Але в самій речі, у своїх творах письменник дає гуморові властивий вираз!

Чудове поєднання сміху та меланхолійної задуми маємо в нарисі «Сміюся крізь сльози», де предметом сміху є сам автор. Він запроваджує нас на літературний вечір, на якому читає свої гуморески. Публіка насторожена: чекає смішного і легко вибухає сміхом. Вона по-своєму приймає слова, у яких автор хоче висловити свої найглибші почуття, біль серця й невтишну тугу. «Заля захлинається від хихоту... прямо ляскає оглушливою реготнею». Не здивуємося цьому, коли зважимо, що слухачі дивляться на автора під одним кутом зору: як на гумориста, що має їх забавити. Людина з її повнотою серця захована від їх зору. «У мене — признається автор — сльозами сповнилися очі, а заля, чую, сміхом залягається: Який він комічний!» Один із слухачів так висловлює свою подяку авторові за години втіхи: «Слухати вас — потіха. Ой і вмієте ж ви із себе дурника строїти! Вмієте різними смішними небилицями людям завертати голови». («Смішні сльозини», 272).

Що це? Важка душевна сліпота людей, які всіма силами борються, щоб перед ними хтось не здер заслону з душевних глибин. Приклад такої сліпоти знайдете і в оповіданні «Журо ж моя, журо» (у зб. «Зорепад», вид. «Гомону України», 1969). Гумор здирає цю заслону, показує брак «внутрішнього діалогу» між людиною і люди-

ною, між «я» і «ти». Він намагається розбити льодову кору, що сковує внутрішнє життя, хоче загострити зір на те, що заховане там від людського ока. Гумор усвідомлює контраст між людиною, що «дивиться на людей душею», і людьми, очі яких не можуть відірватися від поверхні речей. Він промовляє устами людини, умудреної багатим життєвим досвідом. А життєва мудрість не дозволяє засуджувати людину, бо вона вміє за слабощами людини доглянути її правдиво людську суть, її душу, якій ціни нема. Так малий герой повісті «Зорепад», Грицько Кучеренко, відкрив душу в людей, які, здавалося, дуже мало тямали в житті: у грізні хвилини життя Матвій Тямуций і Палажка Тиха показали, що й вони вміють відчувати й думати по-справжньому, по людському. У їх постатях смішне зустрілося із поважним, і поважне перемогло. Виявилось, що людина може оновитись.

В оповіданні «А» маленьке» автор помітно намагається затушувати «смішні сльозини» — і це становить вищий ступінь поглибленого гумору. Він згадує шкільні роки, кирпатеньку Надійку, що стала великою в його серці: така вона смішна й безпорадна на лекціях фізики й математики, але така горда вдачею й незбагненна в глибоких великих очах, така недосяжна у своїх почуттях. І така дивна: ніби любила Миколу, а вибрала рудого Гриця. Пройшла велика хуртовина над країною, і Микола опинився на чужині. Після двадцятих років розлуки Микола повертається і зустрічається з Надійкою перед її хатою. Виявляється, що чоловік покинув її з дітьми, вона зламана життям і дивиться в майбутнє без надії. Але Микола не перестав її любити і — під глумливі зауваження сусідок, що зібралися коло криниці, — розкриває їй своє серце. — Але раптом ця візія зустрічі розбивається. Виявляється, що це тільки сон, який сниться письменникові по дорозі з Нью-Йорку до Чикаго, куди він їде, запрошений на весілля. Функція сну стає для нас зрозумілою: письменник сміється із себе крізь сльози сміхом, оповитим тугою.

Письменник знає й нюанси. Це буває тоді, коли він задовольняється прихованою усмішкою і ледве помітною меланхолійністю. Пошукайте сцену у повісті «Зорепад»: непоправний малий мрійник Грицько стежить за зорепадом на башті, де володарює його мудрий дід Оверко. Зорепад викликає в Грицьковій душі фантастичні мрії та уявлення: падучі зірки переплітаються в його уяві із світлячками, а голоси дівчат, що перекликаються в селі, здаються йому голосами золотих зірок, які ведуть розмову чарівливими словами. І золоті зірки і дзвінки дівочі голоси западають йому глибоко в душу. Зір його лине «в заобрійну далекосинь», а в серці відчувається якась солодка млість. Хлопець не знає, що з ним діється, але дід розуміє його і з усмішкою, прихованою в вечірніх сутінках, та з невловною меланхолією, що пронизує давні спогади, пояснює йому, що «зірки і в очі і в

серце людям забираються — і тим їх ущасливлують» («Зорепад», 315):

Різні відтінки має гумор Понеділка, але скрізь бринить сміх і скрізь очі заходять благодатною росою. Сміх вириває нас із щоденних турбот, а смуток, бува, лягає важким вантажем на душу. Гуморист не забуває про суперечності життя, і з ним повторяється те, що діялося з Остапом Вишнею, коли у важкі хвилини з його грудей виривався крик: «Все життя гумористом! Господи! Збожеволіти можна від суму!» (З його Щоденника під датою 7 червня 1950 р.). Може рацію мала Мадам де-Сталь кажучи, що гумористи викликають сміх, але самі не зазнають утіхи, яку дають іншим.

З'ясувавши собі суттєві властивості гумору, можемо належно зрозуміти та оцінити глибокий струмінь ліризму у творах Миколи Понеділка. Ліризм одухотворює гумор у його поглибленій формі. Натомість про сатиру цього не скажемо. Хто твердить про «ліризм у сатирах Понеділка», той забуває, що ліризм цілком чужий сатирі і що цей брак ліризму становить одну з її специфічних особливостей. Про уточнення різниць між окремими літературними жанрами не слід забувати.

Мілівой СЛЯВІЧЕК

Л Ю Д И М А Ю Т Ь

Бачу, спинившись в дорозі

Люди мають свої шлягери

які співають про минулу молодість

Люди мають громадські і дружні святкування і стрічі.

Люди мають свої кохання і свої пісні

в яких плачуть і тішаться і забувають,

люди мають подекуди жінку, або приятеля або нікого.

Або нікого.

Люди мають свою землю. (Всі люди десь її мають).

Люди мають свого голяра і своє місце в гостинниці.

Люди мають свої суботи і спортові виправи,

свої малі і скромні забави коли вони відпочивають.

І чого це люди не мають?

А я тихенько іду далі

Самі себе люди не мають.

Переклав із хорватської мови
ВОЛОДИМИР

Фрідріх ГЕЛЬДЕРЛІН (1770-1843)

КОЛИЩЕ БУВ ХЛОПЦЕМ...

За хлоп'ячого віку
Рятував мене часто Господь
Від людей, їхніх різок і галасу.
Як чудово й безпечно було
Приставати із квітами гаю,
Легіт вітру з небес
Мати приятелем наших ігор.
Бо, як радуєш, сонечко, світ
І рослинні серця,
Що назустріч тобі
Простягають тендітні рамена,
Так утішив ти й серце моє,
Батьку Геліосе! Я ж, подібно
До Ендиміона-юнака,
Ще твоїм був улюбленцем,
Світла владарко ночі —
О, свята моя, Люно!
Тільки ви, височенні,
Завжди приязні й вірні!
Щоб ви знали, боги,
Як душа моя вас полюбила!
Я ще, правда, тоді вас не кликав
Вашим ім'ям; ні ви
Не звертались до мене з іменням,
Як звичаї велять між людьми.
Проте, знав я вас краще,
Ніж людей колибудь у житті.
Розумів добре тишу етеру,
А слів людської мови таки не сприйняв.
Мене виховала благозвучність
Переливного гомоном гаю,
А любити навчився
Поміж друзями-квіттям.
У раменах богів я зростав.

Перекл. з німецької Р. Кухар
7. червня 1969

1.

Упали в жито ранки росяні,
І голосистою зробилась даль.
Шумить верба в зеленому вбранні,
Пісень підносить лагідний хорал.
Росою впоєні іще тремтять
Листки і ваблять шумуванням слух.
І вітер від ліщин до наших хат
Прихлюпує тепло із-за яруг.
Проноситься світанок на човні,
Пливе у красноталі лободи.
Зоставлено там на зеленім пні
Ще бризки непочатої води.
На Білобога радісний мотив
Нескаламучений чекає брід...
Дзвіночки мрійно дзвонять від лісів,
І тиша гронами ворушить віт.
Нехай вона з порєєвих доріг
Прокинеться в яснім мажорі дня.
Світанок в хащах морок перемиг,
Пустив на луки блискавку-коня.
Несеться день і гривною трясе,
Знеможений від зілля і від чар.
Облесну вість про білоцвіт несе
Гнуздає Жадобога спраглий жар.
Зелені коники струснуть росу,
Зарожевіють перли на листках.
Ячмінні мрії в серці понесу
На вкритий повинню барвистий шлях.

2.

Суцільне твориться з частин дрібних,
Веселкою засяє, що води
Зійшла набрати до озер гучних,
Де вранці очерет здіймає дим.
Задзвонять жаби в глечики край круч,
На жабуриння сядуть і слова
Їм перейняти від розлогих туч,
Коли у чарах світиться трава.
Підводиться в задумі очерет,
Погойдує поснулих комарів.
Ще вуханів тремтить нечутний лет,
Хвилює мавок лагідний мотив.

Коструба запечалиться в житах,
Про юність нагадає гомінку.
Десь закричить надхрипко паротяг,
Потягне ешалони за ріку.
І Берегиня доторкнеться хвиль,
В зеленій митрі, де сади шумлять:
— Стрічати, люди, сонце звідусіль
Виходьте із покритих млою хат!

3.

Безсмертя буде людям за діла
Любови серед злочинів страшних.
Тож Радогіста доля прирекла
Втілятися у вічність край доріг.
Земля благословить врожаї піль,
Затужить осени в полях краса.
Сильвети зникнуть журавлиних крил,
Де хмара над тополями звиса,
А щедрості людській нема кінця,
Бринить у серці щонайменший звук.
Іти в надіях юним до вінця,
Лукавства не стрічати, ні розлук.
І Лель пошле урочі, щасні сни
Для них у шлюбну, вінкобранну ніч.
Вербени їм завітнуть у вікні,
Що виростили в таємницях стріч.

Радогіст — герой староукраїнської мітології, що мандрував землею і загинув на полі крові, а згодом воскрес і стався безсмертним.
Берегиня — богиня всякого народження у наших предків.

Ольга ТРЕТЯК

НА Д Ш И Р О К И М Д Н І П Р О М
Над широким Дніпром, де все відгомін чути води,
І бринять стоголосо розлогі простори-степи,
Там відбиті священні сліди
Тих Прапредків, що Роду початок дали
На Вкраїні-Руси.
Первоцвітом таємним в їх серці цвіли
Божественні і творчії сили святі,
Що у віру могутню зросли
На великій і дужій лицарській землі.
Над широким Дніпром, де сумують луги запашні,
Оповиті у сутінки журб, у недолі пісні,

Де задуманим сріблом хлюпоче вода
У затоці Дніпра,
Там у берег вросла мого Діда хатина мала.
Коло хати — старезна гілляста верба,
Що ровесниця Діда була:
Разом з ним відшуміла нестримні літа,
Відспівала весну, що у зливах блакитних цвіла...
Жив мій Дід на Славути-ріці,
І, мов дуб у гаю, вріс корінням в минулі роки —
В сонцелюбні далекі віки.
Дід любив уночі — в синьосрібній тиші —
Розмовляти з Богами старої Руси.
Він умів зберігати їх мову в душі,
Переливши її в свої думи-пісні.
У розмові-молитві з Богами Руси
Він пізнав усю мудрість життя,
Відчув велич святої краси,
Зрозумів творчу силу буття.
Дід молитись ходив до Дніпра берегів...
Там вночі, в світлосяйних розливах зорі,
Він схилявся до святої землі.
У безодні небес сніп зірок миготів,
Промінь місяця в хвилях Дніпрових тремтів.
І здавалось йому, що тоді із Дніпра
Чув він голос — журбу Перуна.
Чув він голос глухий із води,
Що із хвиль Дніпрових підіймався,
Над степами гойдався, у могутню симфонію ріс,
Там із зоряним світлом зливався,
У безмежних просторах синім громом лунав
І з Безсмертям вінчавсь.
І здавалось йому, що тоді вся земля
Гомонить, і тремтить... і пливе від землі голосна
Аж до неба луна від віків, що пішли в забуття.
Сивий Дід відчував, що земля ожива,
Бо вирує в ній сила свята, —
Це та кров Прабатьків, що у землю спливла,
І героям снагою була у священній борні —
За Дажбожі Вогні.
Це та сила незрима й жива,
Що для Діда надхненням була
У молитві палкій на ріці повній зір,
І посіяла перли-надії нові —
В світанковій дні,
На моїй Українській бурунній Землі.

М. СКРИПНИК

М О Л И Т В А   Р У С И Ч А

Дажбоже! Славлять Тебе внуки!
Пошли нам меч — у дужі руки!
У розум — дум Твоїх величність,
В серця — любов і доброзичність.

Храм Рідній Вірі та Закону
Воздвигнуть дай: Душ Охорону!
Щоб волі й правди заповіти
Тривали — як зірок орбіти.

Навчи: не жалувать собою!
Надхни посвятою до бою,
За побратимів, ближніх рідних —
На смерть ставать — проти негідних!

Коли-ж — за Честь Землі й Народу —
Владем — нескорені — до поду,
Дажбоже! Привітай нас в Наві!
Дай жити вічно — в Матірславі...

Микола ПОГІДНИЙ

В А Л Ь Г А Л Л Я

Таємний вирій — лицарів Вальгалля,
Вогнистий струм, що клекотить Перуном,
Ні Велес, ані Стрибог, ані Лада
Не розгада, що вписано там руном.

Безмежна Вічність ніжить це довкілля,
Боян на струнах пісні грає оди,
О, славте Русь і цвіт Євшану-Зілля,
О, славте Русичів дзвінки походи!

Ідіть вперед з мечами у Вальгаллю,
Назустріч Стрибог розіпне вам крила,
Віддасть звитягу й владу вам останню,
Щоб знов воскресла давня Русі сила.

Ідіть шляхами смілих Аргонавтів,
За сонцем Дажбога ідіть нестримно,
Дракона вбийте у завзятій раті,
Звітайте Батьківщину волі гимном!

ВИНО ІЗ ТРОЯНД

На неї задивлялися навіть дідугани, і вже рідко який хлопець не міряв очима з голови до п'ят. В одних у зорі світилося захоплення, других — неприхована хіть, а треті милувалися нею, як шедевром краси. Коли вона кидала чорні коси на пружні груди і пливла селом із сапкою на плечі, хлопці божеволіли. Приходили боязко до її воріт і надхненно говорили про кохання, а вона тільки слухала і мовчала. Ніхто не насмільювався торкнутися її, мов боялися осквернити дотиком красу. Вона ніким не гордувала і ніколи не ганила, а тільки прохала, прощаючись:

— Не ходи до мене більше. Добре?

І в тернових очах було стільки благання, що ніхто не зважувався їй заперечувати. Минало в хлопців оп'яніння від краси, захопувалися вони у звичайних кирпатих і гостроносих дівчат, а Ольга ставала для них приємною згадкою.

Андрій ніколи не зважувався підійти до неї. Та й куди йому, кульгавому горбаневі, було сікатися, коли й не такі, як він, од неї гарбузи качали. Вона часто ловила його погляд на собі і завжди у відповідь світилася привітністю, але він вбачав у тому образливу жалісливість.

Хлопці ставали трактористами і шоферами, ішли у льотчики і моряки, а він і мріяти про це не міг. Він копирсався в колгоспному саду, а вдома розводив квіти.

До квітів принадився, відколи померла мати. В його садибі не росла ніяка городина, лише виноград, яблуні, вишні і квіти, квіти. І могила матері з ранньої провесни аж до бабиного літа квітувала, мов клумба.

Він дарував розкішні букети нареченим, і всі були йому вдячні, і всі шанували його, а йому ж хотілося випити хоч краплю кохання.

— Чи й мені ти подаруєш букет на весілля? — запитала якось Ольга, коли в саду трусили яблука. Він мало не отерп від несподіванки, але мовив:

— Ти вибереш сама, які захочеш. — Потім він посміливішав і сказав: — У мене їх дуже багато. І ще, коли захочеш, до твого весілля я зроблю вино з пелюсток троянди.

— Вино з троянди? — здивувалася дівчина. — Таке й вигадась!

— Не віриш? — захвилювався він. — Те вино — як ніжність. Коли прийдеш по квіти, покуштуєш. — І він зашкутильгав до куреня, куди його кликав сторож.

Андрій чомусь вірив, що Ольга приїде по квіти. Він виглядав її кожен вечір. Його збентеженість навіть помітили сільські хлопчачки, які щовечора щебетали на подвір'ї. Це були вірні Андрієві друзі і на-

дійні охоронці його квітів саду. Того, хто насмілювався зірвати без дозволу бодай гроно винограду чи квітку, піддавали безпощадному остракізмові. Його цькували так настійливо і жорстоко, як це можуть робити лише діти.

Ці голомозі квітникарі вечорами, як мухи, обсідали Андрія. Він розповідав їм, що бачать у снах квіти, як вони перешіптуються з сивими зорями, вигадував казки про дивовижні краї, де квіти не тільки пахнуть, але й розмовляють, і ходять, і граються піжмурки, а в'януть лише тоді, коли в тій країні з'являється хоч одна нещаслива людина.

— Квіти люблять щасливих. У нас від нещастя вони не в'януть, а плачуть. Ви бачили, скільки вранці на них роси? Ото їхні сльози. Хто росяного ранку знайде незаплакану квітку, той буде дуже щасливий...

— А ви знаходили незаплакану квітку?

— Ні, я не знаходив, та, мабуть, і не знайду...

Висіло над ними добре і щире небо, і малюкам здавалося, що всіяне воно не зорями, а квітами, і що садив ті дивовижні квіти дядько Андрій.

Ольга прийшла в неділю зранку. Вона була така прекрасна, що відразу якось похнюпилися квіти, а господар відчув себе нікчемно і не знав, де подітися.

— Це правда, що суха квітка, знайдена росяного ранку, зичить щастя? — запитала вона в Андрія.

Язык у хлопця прикипів до піднебіння, очі застигли від подиву.

— Хто... Від кого ти чула про це?

— Я приходила до тебе вчора ввечері і слухала, що ти казав дітям. Так то правда чи ні?

— Ні, то я сам вигадав, — Андрій заховав винуваті очі в куц півоній. Ольга зідхнула.

— Жаль, що я не вмю так гарно видумати.

— Для чого тобі це? — дивувався хлопець. — З тебе досить тієї вроди, що наділила мати. А в мене... Що я робитиму, коли зрадять мене й ті химерні вигадки?

Перегодом вони сиділи в заплетеній хмелем і диким виноградом альтанці і смакували вино з троянд.

— Ти дуже гарний хлопець, Андрію, — мовила Ольга.

— Ти хотіла сказати, що я непогана людина? — перепитав.

— Я хотіла сказати те, що сказала, — засміялася Ольга і без усякого зв'язку стала побиватися: — Мені багато кажуть, що я гарна і тому мене люблять. Гадають, мені приємно від того. А хіба я винна, що гарна? Хіба моя врода — це я?

Вона перекинула коси зі спини на груди.

— Я хочу, щоб хтось полюбив мене, а не мою красу, чорні брови та рожеві щічки. — Вона помітила, що Андрій хоче вклинцювати своє слово, і заговорила ще швидше: — Що та краса? Вітри видублять

шкіру, дощі змиють рум'янець! Натягаєшся ящиків на токах, попогнеш спину на буряках — де та й врода дінеться...

Вона замовкла і Андрій не знав, що сказати.

— Ну, скажи, Андрію, коли висушить мене праця та негода, чи буду любою для того, що спокусився красою?

— Не знаю, Ольго, — щиро зідхнув хлопець. — Не знаю, хто б тебе міг не любити отаку!

— Я не увесь вік буду такою, Андрію, — мовила сумно. — Так мені можна нарвати квітів?

Андрій кивнув головою, і дівчина побрела в барвисте озеро. Вона ходила між квітами, а за нею ходили його закохані очі. Ольга прискіпливо обдивилася чи не кожную пелюстку і вернулася до альтанки з порожніми руками.

— Мені жаль рвати їх, — соромливо зізнала. — Вони такі гарні. Краще я зайду іншим разом. Добре?

Він іде з нею до хвіртки і мовчить. Дівчина виходить на вулицю і, дивлячись у синій неспокій його очей, тихо каже:

— А до весілля ти неодмінно приготуй вино з троянд...

Любов ЗАБАШТА

Д В І Л Ю Б О В И

Бува любов, ясна як бірюза,
Як сон, прозора, чиста, як сльоза,
Вона вогнем жертвності горить
І творчості дає високу мить.

Із неї вік, немов з джерела, пий,
Вона сама, як перстень золотий,
Як в персні, в ній ні краю ні кінця...
О, як мені до серця саме ця:

Непримиренна, буйна, буря з бур,
Яка лама міщанства темний мур,
Вона завжди хороша й молода,
На подвиг зве, мов дальная звізда.

А є любов, як хирлявий цвіток,
Вона з життя збира собі медок,
У джазах, танцях губиться вона,
Фальшивить, як обірвана струна.

І я за ту, за іншу йшла завжди,
Щоб врятувать від збочень і біди,
Йй вірш мій, і надхнення, і снага,
Вона мені, як пісня дорога.

ПАМ'ЯТІ Ф. ОДРАЧА

Шумлять поліські бори та очерети свою відвічну журливу пісню, що лине десь у безвість віків. Приковані до плуга та коси древні хлібороби відчують її таємничу красу тільки серцем, але висловити її принадно вміють тільки дівчата, що жнучи прадідівську ниву виспівують свою журбу з покоління в покоління...

Аж ось з'явився на мить із ласки Бога, безталанний, фальківський, що мов соловейко підхопив ці хороші рідні звуки і перелив їх у чарівну колискову мелодію зелених очеретів та вкритих золотим лататтям боліт... І рідна пісня залунала щастям, підбадьорюючи втомлені серця до дальшої праці на власній ниві...

Та лихо не спить, а лукавий — невтомний... Кривавий кат, якому вільний та безжурний спів не був до вподоби, стрепенувся лихо-вісно і люто завив та задавив Божу птицю... Зашуміли жалісно й тривожно поліські бори та очерети... Заплакала Прип'ять із Піною кривавими сльозами синів і дочок нашого безталанного Полісся, бо настав ще гірший час, коли у смертельний герць пішли дві апокаліптичні bestії — червона та бура...

Запалали вбогі стріхи, застогнали невинні люди, посумніли рідні поля, заанімили колись розспівані гаї від тривоги та жаху... Та ось несподівано зашуміли знову подільські ліси та бори, забриніли досі тихі води — спрагою справедливої пімсти й відплати за вікові кривди ненажерним «визволителям», — це сини Полісся підняли меча в обороні одвічної Правди у лавах УПА...

Стривожений кривавою пожежею, смертельним зойком дітей та жінок піднісся жайворонком понад хмари диму «ЩЕБЕТУН» Полісся, його вірний син Федір Одрач і голосно защебетав на весь світ про недолю Полісся, про незміренну кривду УКРАЇНИ... Але світ був глухий — і червоний кат знову переміг...

І полинув наш «ЩЕБЕТУН» у приманливий вирій, щоб там щебетати про голготу Рідного Краю... Та не вирій він знайшов, а холодну, облудну чужину, а в ній чимало братів байдужних та поглухлих. Проте, надхненний співець не зраджувався німою байдужністю, холодом та втомою, а співав далі віще слово Боже: співав про рідну землю, про її вбогий, але чесний люд, про дуби кучеряві, про хвої стрункі, про клени стрелисті, про їх вічні монологи, про давню давнину...

Та втома студенна перемогла співця — і раптом, несподівано перестало битись палке серце, що було повне вщерть любови до Рідного Краю... І ось над свіжою могилою гірко плачуть дві беззахистні сирітки, та зі скам'янілим від болю обличчям стоїть горем пририта дружина... А пригноблені страшною вісткою друзі питаються один одного: Невже це правда, що Одрача Федора вже нема між нами?..

Але правда ця невблаганна, правда безмірно болюча, утрата жахливо передчасна...

Там же, дома, і далі шумлять поліські бори та очерети, але ще сумніше і жалібніше: про вістку сумну, про горе безмежне, про невимовне страждання, про безнадійні колгоспи... І питається сумна плакуча береза замілого дуба-брата: Хто з'ясує тепер наше безконечне горе, хто розвіє нашу тугу, хто защебече наново поліським жайворонком-щебетуном?

ВІДЛЕТІВ ОРЕЛ...

Відлетів орел зарано
У далекий вирій, —
«Щебетун» це наш, поліський,
на чужині сірій...
Його щебет, віра-пісня, —
Мов незламна криця! —
Що Полісся — українське,
Рідна нам земля!..
Що Фальківський, Строженко*),
Сидорук, Ольхівський —
Сини вільні степу й бору,
Вірли українські...
Хай Тобі земля Канадська
Легким буде пухом! —
Так як жив — наснажуй, Брате,
Нас незламним духом!..

Чикаго, 1965.

Іван ХМІЛЬ

*) О. Строженко жив, працював на Поліссі, де й похований на Свято-Миколаївському цвинтарі, на могилі якого ще й досі красується пам'ятник.
І. Х.

У РЕДАКЦІЇ «СВІТАННЯ» МОЖНА НАБУТИ
ТАКІ КНИЖКИ:

ПРОФ. В. ШАЯН «НАЙВИЩЕ СВІТЛО» (СТУДІЯ ПРО
СВАРОГА І ХОРСА) — 1 ДОЛ.

ЮРІЙ БУРЯКІВЕЦЬ «СЕРЦЯ П'ЯНКОГО ТЕПЛО» (ПОЕЗІЇ)
— 5 ДОЛ.

ЛАРИСА МУРОВИЧ «ПІОНЕРИ СВЯТОЇ ЗЕМЛІ» (ПОЕЗІЇ)
— 2 ДОЛ.

СИМВОЛІКА КАЛИНИ

(З приводу появи збірки «Піонери Святої Землі» Лариси Мурович)

Кетягом калини вітаю збірку поезій Лариси Мурович «Піонери Святої Землі». У вірші «Талісман» авторка оповідає, як синичка, налякана появою піонерів у канадській пущі, упустила на стежку ягідку калини, яку несла в дзьобі. Поетка підносить цю ягідку з любов'ю. Звертаючись до свого супутника, вона каже:

«Не віриш в талісман? Одначе
Я вірю! Ягідка багрова
Мені в чужім краю неначе
На шляху знайдена підкова!»

Чому ж то ягідка калини, знайдена на стежині, набирає в очах поетки значення чарівного талісману? І чому то калина, яку називають сумною, збуджує здавен-давня глибокі почуття, відображені в народній творчості? Ото молода дівчина, пишаючися своєю вродою, порівнює себе з калиною:

«А я, мати, так вродлива,
Як в лузі калина».

Закоханий козак каже своїй милій:

«Ой ти, дівчино, червона калино,
Як же мені та на тебе дивитися мило!»

Дівчина, яку віддають заміж за нелюба, порівнює своє знівечене життя з понівеченою калиною:

«Та чи я в лузі не калина,
Та чи я в лузі не червона?
Нащо мене поламано
І в пучечки пов'язано!
Нещастя мое!
Недоля моя!»

У піснях козацьких і чумацьких червоніють кетяги калини на могилах козаків, які клали свої буйні голови часто здаля від рідного краю. Подібно яскріє-багровіє калина на могилах чумаків, що гинули не раз від рук харцизяк у дорозі до Криму, куди їздили мажами по сіль, як також немало полягло їх у степу від жахливої чуми. Умираючи на чужині козак

Казав собі насипати
Високу могилу,
Казав собі посадити
Червону калину.

Так і смертельно хворий чумац, умираючи в дорозі, просить своїх товаришів:

Не кидайте тепер мене в чужій стороні,
Викопайте ви ямочку глибоку мені!
Та висипте ви могилу та високою,
Посадіте калиноньку та червону,
Посадіте калиноньку в головах мені!

Прохання вмираючого чумака часто закінчується словами:

Та й щоб видно чумаченька
Та й на всю Україну...

Прогула козацька слава запорізька. Перестали мажі чумацькі їздити до Криму та в інші чужі краї, а калина цвіте й визріває на високих могилах козацьких і чумацьких на степах України. І живе пісня про калину на могилах, як і про тих, на чиїх могилах вона багровіє...

Що ж то за чар у тій калині, який і в лихоліття не минає? Овіював він і Січових стрільців, які вплітали кетяги калини в своє вояцьке життя. Порівнюючи зажурену Україну з похиленою калиною, Усусуси переплітали свою тужливу пісню мажорним рефреном:

А ми тую червону калину підіймемо,
А ми нашу славу Україну, гей, розвеселимо!

Образ червоної калини виринав перед очима Січових стрільців, що йшли «у червоний тан», і додавав їм віри в перемогу.

Так і перед зором Лариси Мурович кетяг калини на стрілецьких шапках і в серцях молодецьких «палав огнем України»: він бо єднав у лавах Усусусів дочок і синів України, він єднав та єднатиме всі покоління її героїв «в намисті ягід» своїх. Бо це «кетяг калини з куца-купини України» (вірш «Кетяг калини»).

У хвилини гіркої туги на чужині поетка думками блукає по рідній Буковині. Їй виразно вчувається знайомий шум і постає образ чепурної калини в білому вінці. У її подібі бачить поетка цілу Україну. Згадує вона при цьому слова своєї покійної Матері, яка навчала її колись, що під землею «ринуть від Дніпра соки», які буковинська калина п'є своїми корінцями, а з Буковини тече теплий підземний струм, що вливає соки в степову калину. Так соки калини єднають усі землі України. Поетка бачить у словах Матері надхненну правду. У ягідках калини відчуває кров народу, пролиту в священній боротьбі («Калина»).

Де б не зустрілася поетка з калиною, не минає її байдуже, бо калина має в собі якийсь чар, який опромінює зустріч з нею. Адже й сонце вибирає куц калини та вбирає його сяйвом мов у багрову папелому, вирізняючи тим калину з-поміж інших дерев і створюючи чудовий ідилічний настрій надвечір'я («Надвечір'я»).

Дрібна й ніжна, як весна, Калина не завагалася сплести свої корінці з корінням кременого любого їй Дуба під землею, коли злий

вихор намагався розлучити їх гілля над землею. Ніжну Калину притягала до себе сила й нескоренність кременного Дуба («Дуб і Калина»).

Символіка кетяга Калини, характеристична для поезій Лариси Мурович, нерозривно пов'язується з переживанням поетки, з її емоційно наснаженим сприйманням явищ і подій, у які кетяг Калини вплітається в різних формах. Багрова ягідка набирає значення талісману для людини, закинутої в чужу сторону.

Бажаємо Ларисі Мурович, щоб знайдений нею на стежці на чужині талісман ніколи не втрачав своєї чарівної сили. Бож велике завдання ставить собі поетка, з'ясоване у вірші «Джерело сили».

А. КИЯНКА

Василь ПАЧОВСЬКИЙ

КНЯЗЬ ЛЯБОРЕЦЬ
(Продовження з попереднього числа)

ТРЕТЯ ПІСНЯ

7.

В Царгороді б'ють у дзвони,
Що Болгари йдуть з Дунаю,
Симеон¹) став цар Ромеїв
На три моря в грецькім краю —
Чернь в столиці клекотить,
Ой бре море — гнів шумить!

А в палаті мармуровій
Цар Лев Мудрий²) Грека слуха:
«Князь Ляборець з волі Греків
Прийняв віру — стратив духа
І Болгарам на клятву
Післав воду і траву!»

«А на Русі був в повазі;
Зв'язав перстеном Карпатів
Руси городи Червенські,
Взяв Дунай під ключ Хорватів,
Був під Олегом орел —
Став Болгарський перепел!»

— «Аміль дурню! — цар Лев
каже —
Ще далеко Олег Віщий!
А Болгари нам за дари
Стали ворог найгрізніший,

Ми їх звали на Славян —
Вони стали — їх таран!»

Лев думає на престолі,
На три шляхи послі шлються,
На Болгарів гнів цезарів —
Най за нього Угри б'ються,
Най падуть верхи Карпат —
Аби спасся Цареград!

В золотій троновій залі
Послі Угрів сторопіли:
Гнуться в парчах всі дворяне,
В царських вратах заревіли,
Злоті льви на дзвін жар-птиць —
Всі дворяне впали ниць!

Стіна з шовку розгорнулася —
Цар піднявся в повній славі,
В чижмах з багру, в діядемі,
В самоцвітах, в злотоглаві,
Тримав жезло всіх країв —
Спів затих — він гомонів:

— «Цісар світа дає Уграм
Край від Тиси до Дунаю,
Виєднає в царя Руси
Вільний шлях до того краю!»
Цар зник в димі блискавиць —
Послі Угрів впали ниць!

Грек за Угрів Олегові
Приніс Срібну Русь у дарі:
«Князь Ляборець клявсь Болга-
рам,

Хтів зрівнятись Тобі в парі —
Але Грекам кращий мир
Ручить Олег богатир!»

Олег скочив із престола,
Скипів гнівом: «Ось де зрада!»
На Ляборця громи сипле...
Грек зве посла від Арпада³) —
«Пустить Угрів крізь той край,
На Болгарів на Дунай!»

«Підуть з вами мої вої!
Не цареві робим ласку,
Князь Ляборець дав Болгарам
Землю Срібну наче казку,
З пня одрізував галузь —
Піде взяти її Русь!»

За сім неділь перли з Дону
Орду Угрів Печеніги.
А під Києвом як хмара
Заскрипіли їх теліги —
А від коней їх і стад
Супи неслись до Карпат.

8.

Коло Церкви на Горянах
Зняв сліпець до світла очі
І молився Богу Сонця,
Щоб сцілило їх із ночі —
Тай у рани край повік
Сонце лило злотий лік.

Князь ішов на службу божу
Та й почув його моління.
І промовив благовійно
Серед смутку і терпіння:
— Молись Богу, віру май,
Смерть принесе в нав'ю⁴) рай!

А він каже: «Тяжка доля
Сліпом жити, мов не бути:
Всім нам смерти не відперти,
В нав'ю суду не минути; —
Буду й там як за життя
Сліпом жити без пуття!

Князь як сів слово боже,
Що приносить грецька віра,
Що терпіння — то спасення,
Там пак рай не з того міра...
А дід каже: «Очі дай,
То повернеш мені рай!»

Князь замовк. Мов обалений
З неба впав у темне море...
Кинув гривню, біг від церкви
І тікав кудись на гори...
Блудив лісом сам один,
Аж зайшов під Зелемин.

Нічка в горах на Розігру.
Зорі світять, місяць сяє,
Дишуть зілля, пахнуть цвіти —
Гора Зелемин іграє,
Наче золотом горить —
Князь під храмом Сонця спить.

Надлітають Повітрулі,⁵)
Крильми б'ються для розради,
А повійні, а лелійні
Як лебеді білі Лади:
«Айбо гляньте: спить князь мрій,
Сльози перляться із вії!»

«Чого плачеш?» — шепче срібна
Повітруля в сні до уха.
Князь мов молиться з просоння:
— Дайте мені силу духа,
Оби рік я: Очі май, —
І вернув сліпому рай! —

І здіймили Повітрулі
Князя на повійні крила, —
І несли у срібні струї,
Де жива леліла сила
І скупали в джерелі —
В нього чув він дух землі.

Князь почув, як шепчуть зілля,
Шепчуть ягоди і цвіти —
І коріння і насіння:
— «Ми лікуем на пристриті,
Ми на чорну смерть, а ця —
Лік на очі у сліпця!»

Де ні взявся сліпий старець;
Князь зірвався, вирвав зілля
І поклав йому на очі —
Дід провидів на весілля
І на радість усіх зілля,
Повітруль і срібних хвиль.

¹⁾ Лев Мудрий (VI. 886-911)
покликав Угрів проти Болгарів.

²⁾ Симеон (893-923) цар Бол-
гарів і автократор Ромеїв мав дер-
жаву від Адрійського до Чорного
моря, від Егейського до Карпат.

³⁾ Арпад, провідник орди Уг-
рів у поході на Дунай (896-897).

(Закінчення — в наступному числі)

Князь заплакав мов дитина, —
Був щасливий у тім раю.
Задзвеніли Повітрулі
Пісню Сонцю у безкраю:
— Ой, Дажбоже, всім еси
Сяйво, сили і краси!

⁴⁾ Нав'є — місце побуту за
гробом у вір. поганських предків.

⁵⁾ Повітрулі — русалки з кри-
лами, в роді сербських віль, до
нині живуть в устних віруваннях
Закарпаття; кого скупають, «той
не був ніколи бетежний (хворий)
і пізнає усе зілля на ліки з усеї
хвороти».

Іван ДРАЧ

П О Е З І І

Дивоцвіте мій, моє солодке безголов'я, лише руки твоєї вузько-
кої торкаюсь губами, — коли ж поцілую тебе у уста?!

Коли ж ти не відхилиш їх, полум'яна жар-птице, твій політ над
циклотронами і тронами, вільний до хворобливості, оманливий до
нестями, — чи збагатить він не сіллю пізнання, а медом гідності люд-
ську душу?!

Хліб черствий на столі, вода в кухлі. Люблю тебе, заболочену,
із закасаною спідницею, з в'язкою плосконі на згорблених плечах, із
тихою посмішкою втоми — маму свою пізнаю в тобі, сива моя. Посмі-
хатися — знатися на добрі. Люблю тебе, граціозну і юну; полум'яні
солодощі аж до підгіркlosti смаку волоського горіха, пустеля палаюча
спалює піднебіння, упізнаю свою долю з дівочим ім'ям золотистим,
горять білі руки, попіл, солодкий до терпкості. Кухоль холодний
дивиться добрим оком — по божевіллі, де спалюються губи гіркі на
попіл любови.

Торкаюсь пером паперу — струм замикаю, єднаюся із тобою.
єдина. Гуде в мені ліс твій задумою крон, іроніє.

Де ти, моя найчистіша, я тебе не знайду між дерев, на твоїй
золотій струні висне наша Земля над прірвою — інші обірвані.

З М І С Т

Володимир — Різдво Світу (Лист до Лицаря)	1
Зореслав Зорян — Дажбожич	5
Лариса Мурович — Коляда, Тат Квам Асі	6
Р. Володимир — Себе шукаючи	7
Галя Мазуренко — Різдво, Кошовий Сірко	12
Левко Ромен — Про Рік Новий та Книгу Влесову	13
Богдан Бора — Пісня	14
М. Еллінський — Гумор у Миколи Понеділка	15
Мілівой Слявічек — Люди мають (переклад Володимира)	18
Ф. Гельдерлін — Коли ще був хлопцем (переклад Р. Кухара)	19
Юрій Буряківець — Ліщина	20
Ольга Третьак — Над широким Дніпром	21
М. Скрипник — Молитва Русича	23
Микола Погідний — Вальгалля	23
Василь Симоненко — Вино із троянд	24
Любов Забашна — Дві любови	26
Іван Хміль — Пам'яті Ф. Одрача	27
А. Киянка — Символіка Калини	29
Василь Пачовський — Князь Ляборець	31
І. Драч — Поезії	32

Ціна: 75 центів.